

■ ■ Avslørte Lund-kommisjonens rapport bare toppen av isfjellet? Er kommisjonen og journalistene uri-

Debatt

melige mot noen som sloss for landet i de hemmelige tjenester? Her stilles flere kritiske spørsmål.

Etter Lund - hva nå?

VG innlegg

Alexander Berg jr.

Tre uker før offentliggjøringen av Lund-kommisjonens rapport om de hemmelige tjenester, kunne komitémedlem Berge Furre avsløre at vår etterkrigshistorie må skrives om på flere punkter.

Utsagnet skapte utvilsomt store forventninger til rapportens innhold. Skulle vi endelig få bekreftet mistanken om etterretningsskrytefeene Vilhelm Evangs og Trond Johansens medløpervirksomhet i Arbeiderpartiet, og ville overvåkingssjef Asbjørn Bryhn bli stemplet som den kommunisthatende djevelutdriver noen sa han var?

Som juridisk dokument er utvilsomt kommisjonens rapport et solid håndverk. Med skarpretterens ubarmhjertige øks skiller man de skyldige fra de uskyldige. Således har rapporten bidratt til å renvaske noen navn, mens den også har sørget for å svarte andre. Mediene har grepet begjærlig tak i disse dommene, og gitt dem sensasjonsjournalistikkens umiskjennelige typografi.

Men egentlig har de ikke bidratt til å kaste lys over den delen av landets historie som er knyttet til den kalde krigens tidsepoke. De har på en måte forsømt sin primære oppgave - å stille de spørsmålene andre ikke stiller.

De har bare grepet tak i det samme møkkgrepet som flerfoldige forfattere har brukt når de har skrevet sine bøker om de hemmelige tjenestene. Før når man leser bøker om Evang, Bryhn, deres kolleger og det miljø de vandret i, så slår det fortsatt mange steder en vond eim opp av sidene. Og det som gjør denne lukten ekstra ube-

hagelig, er det faktum at flere av de navngitte personene ikke lenger er i live og kan gå i rette med anklagelsen.

Personen CC

Eksempel i denne sammenheng er Alf R. Jacobsens bok «Mistenksomhetens pris». Den bygger utvilsomt på meget nøye studier, og det hersker heller ingen tvil om Jacobsens sterke etterrettelighet, men likevel synes det ham nødvendig å omtale en person som CC i nærmest insinuerende ordelag.

Sikkert var den kjente Morgenblad-redaktøren og tidligere etterrettingsmannen Christian Christensen en meget stridbar person med helt bestemte meninger om tilstanden i de hemmelige tjenestene. Og hans tilhørighet på høyrefløyen i norsk politikk farget sikkert analyser (like meget som jeg tror Jacobsens tilhørighet på venstresiden har vært et filter for hans analyser).

Men dette gir intet grunnlag for å fremstille mannen nærmest som en notorisk historieforfalsker. «Jeg nevner dette som et nokså typisk eksempel på CCs omgang med fakta,» skriver Jacobsen i notene til sin bok, og legger ikke skjul på at han mener CC sto for en forfattet og nesten kynisk historiskrivning.

Et annet sted blir misbilligelsen overfor CC tilsynelatende så sterk at den skaper uorden i Jacobsens ellers så sikre journalistiske stil. «CC har insinuert at politisk kameraderi førte Evenesen inn i Adm TP, og derfra til en karriere i etterretningstjenesten. Jeg tror det er feil,» skriver han. Å anklage noen for å insinuere noe, er en sterk påstand, og skal den underbygges, bør den belegges med annet enn rene antagelser, som Jacobsen gjør ved å bruke det konturiose ordet «tror».

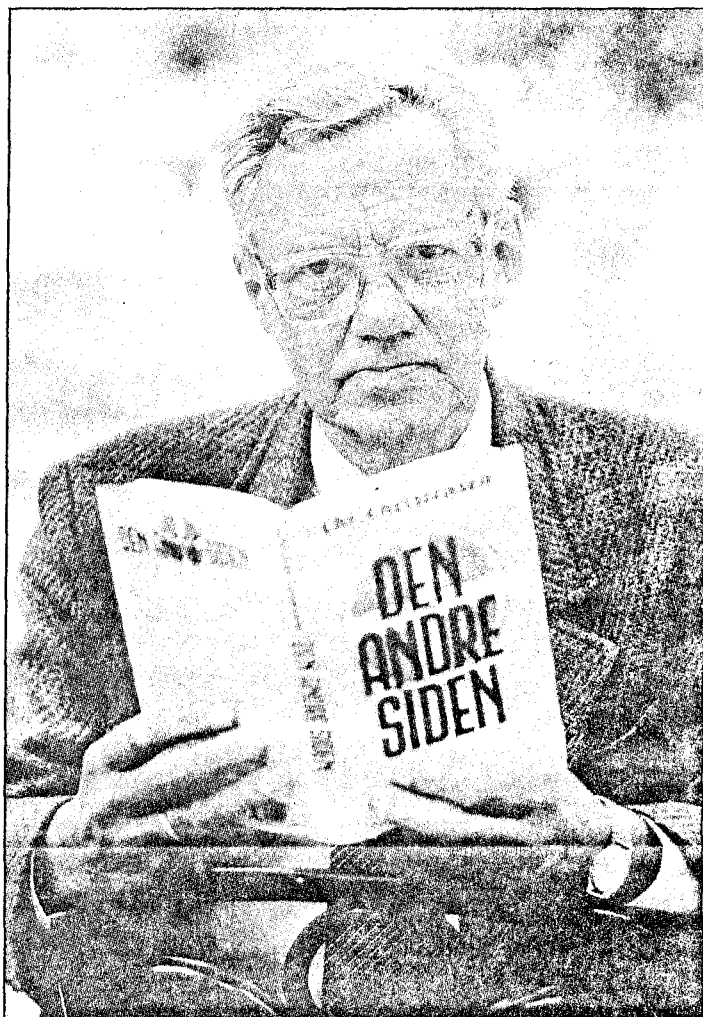
Vond lukt

Det synes meget bekvemt å kunne gå til frontalangrep på personer som ikke lenger kan forsvare seg. I CCs tilfelle prøver dog Jacobsen på slutten av boken å skrape vekk noe av den skitten han har kastet

Artikkelforfatteren Alexander Berg jr. er journalist i fagpressen.

☞ **Insinuasjones vonde lukt henger fortsatt over mange av de navn som er knyttet til norsk sikkerhetspolitikk generelt, og de hemmelige tjenestene spesielt.** ☞

FEILVURDERT: Har Lund-kommisjonen og journalistene behandlet CC og andre som har gjort en innsats i de hemmelige tjenester, urettferdig?

på ham, men inntrykket av at han synes lite om CC som historieskriver, står likevel tydelig igjen. På en måte blir det CC som må betale den mistenksomhetens pris Jacobsen omtaler i boken.

Men CC er på langt nær den eneste som er blitt gjenstand for utslørt forfølgelse. Insinuasjones vonde lukt henger fortsatt over mange av de navn som er knyttet til

☞ **Strø rettfærdighet over ettermålet til mange av aktørene fra den gang!** ☞

norsk sikkerhetspolitikk generelt, og de hemmelige tjenestene spesielt.

Der kan den ikke vedvare å henge for all evighet. Den bør fjernes. Lund-kommisjonens rapport kunne ha vært det rette instrumentet - om den var blitt brukt på riktig måte. Men det er den foreløpig ikke blitt.

Etter at den ble offentliggjort, er den nærmest blitt brukt som en bibel for dem som har ønsket å forkynde om hva som er sant og usant om de hemmelige tjenestenes virksomhet under den kalde krigstid, da det eksisterte vidde fullmakter til å skaffe informasjon om fienden, både den innenfor og den utenfor landets grenser.

Fortiden

På mange måter var den mistenksomhetens mørke tidsalder. De aller fleste aktørene fra den tiden handlet med disse forutsetningene som utgangspunkt, og bør også bedømmes deretter.

Det er derfor med forsoningens håp man må imøtesee den videre debatten om de hemmelige tjenestene, og ikke med skadefrohets forventning.

Og her har pressen utvilsomt sin store oppgave. Lund-kommisjonen har bare avdekket toppen av isfjellet. Med etterrettelighet bør mediene avdekke resten, men det bør være med den hensikt å strø rettfærdighet over ettermålet til mange av aktørene fra den gang! Ingen av dem har fortjent for alltid å bli holdt i beskyldningens mørke skygge.